

Nella G. Nyczkało

Narodowa Akademia Pedagogicznych Nauk Ukrainy
w Kijowie

У «світі праці» впродовж життя (W „swiecie pracy” w okresie swego zycia)

Swiat zadany czlowiekowi przez Stworce zawsze i wszedzie, na kazdym miejscu ziemi i wéród kazdego spoleczenstwa czy narodu, jest «swiatem pracy». «Swiat pracy» - to znaczy równocześnie «swiat ludzki».

Jan Pawel II

Вступ

Життя професора звичайного З. Вятровського, присвячене «світу праці», віддзеркалює передусім його високодостойне професійне і наукове зростання, якому притаманні постійні пошуки, творчий неспокій, неугасиме прагнення до інноваційності в освіті й педагогічній науці, а також у соціально-економічному розвитку суспільства.

Творчий доробок Професора викликає:

- *захоплення* - адже завдяки багатолітній натхненній праці ним досягнуто великого ужинку;
- *щастя* - знати таку високу Особистість, мати можливість хоча б періодично зустрічатися, спілкуватися й радитися з різних проблем, як наукових, так і особистих;
- *велике бажання* - вивчати й осмислювати велетенський творчий доробок вченого на кожному його життєвому етапі й робити висновки і для себе, і для академічної та університетської науки;
- *прагнення збагнути* - як можна впродовж десятків років органічно поєднувати викладацьку, наукову і громадську діяльність й домагатися результативності кожної з них.

Ці та інші роздуми і почуття виникають у нас у процесі ознайомлення з документальними матеріалами, зокрема: *Mysli i dzialania pedagogiczne*, WSHE we Wiodawku, Wiociaewek 2001, oraz *Ksiega pamiatkowa wydana*

z okazji 60-lecia pracy nauczycielskiej i 40-lecia pracy naukowo-dydaktycznej Profesora Zygmunta Wiatrowskiego, pod red. prof. WSHE dr. hab. Stanisława Kunikowskiego, WSHE we Włodawku, Włocławek 2011.

Наукове і суспільне визнання

До цього документального переліку додамо також ніби невелику і «скромну» книжечку «Zygmunt Jerzy Wiatrowski: dziaialnosc zawodowa, naukowa i spoleczna: opracowanie okolicznosciowe z okazji nadania godnoscі czionka honorowego WTN» / pod redakcja ZJ. Zasady. Włodawek, 2015. Її зміст дозволяє проникнути в глибинні духовні пласти життєдіяльності Професора. Це підтверджує Вступне слово кс. доктора хаб. М. Влосінські (М. Włosinski). «Людина великої мудрості є подібною до джерела, до якого приходять люди для того, щоб відпочити, напитися або вмитися. З мудрості однієї людини можна багато використати, така людина є скарбом. Кожний має використати таланти, які отримав від Бога для добра іншим... Людина, яка відкрила свої таланти, є щасливою. Так можна сказати про академічного вчителя за покликанням. Праця за покликанням полягає у копанні студні аж до води, або ж у встановленні контакту з багатьма людьми, або в плеканні цієї студні - глибини знання».¹ Ця філософська мудрість адресована професору звичайному, доктору хабалітованому З. Вятровському.

Завершуючи Вступне слово з нагоди рішення Влоцлавського наукового товариства щодо присвоєння Професору звання Почесного члена цього товариства (19 червня 2015 р.), кс. проф., доктор хаб. М. Влосінські наголошує на обґрунтованості та об'єктивності цього рішення. Адже «достойний Лауреат є скарбом науки, через яку людина реалізує свій творчий задум, інтелігентність, знання світу і людей, а також вміння панувати над собою, особистого посвячення, солідарності і праці для розвитку спільного добра».²

Водночас вважаємо за доцільне наголосити, що Професор має заслужене й високе визнання не лише в Польщі, а також в Україні та інших державах. Постановою Президії Академії педагогічних наук України від 22 лютого 2007 р. професору звичайному, доктор гуманістичних наук (хаб.) Республіки Польща Зигмунту Вятровському присвоєно звання «Почесний доктор Академії педагогічних наук України». До брошури, спеціально виданої до II українсько-польського наукового форуму, що

¹ ZJ. Wiatrowski, *Dziaialnosc zawodowa, naukowa i spoleczna: opracowanie okolicznosciowe z okazji nadania godnoscі czionka honorowego WTN*, pod red. Zdzisława Jana Zasady, Włocławek 2015, s. 7.

² Там само, s. 8-9.

відбувався у травні 2007 р. в Києві, професори, доктори хабілітовані Р. Герлях і Ф. Шльосек написали фундаментальну статтю, в якій схарактеризували ключові етапи в педагогічній і науковій діяльності співзасновника педагогіки праці разом із Т.В. Новацьким і С. Качором. Автори цієї статті окреслили п'ять основних напрямів наукових зацікавлень і досліджень Професора, а саме:

- педевтологія, з детальним врахуванням проблем, що стосуються вчителів професійних шкіл і педагогів праці;
- шкільні успіхи і невдачі працюючих;
- теоретичні і методологічні засади педагогіки праці;
- наукознавчі проблеми в контексті спеціалізації, інтеграції і глобалізації в педагогічних науках;
- творче мислення і діяльність на загальному і європейському рівнях³.

Польські професори зазначають: «... Особистість Зигмунта Вятровського не можна розглядати тільки крізь призму виконуваних функцій, займаних посад, здобутих наукових ступенів і присвоєння вчених звань, навіть з огляду на кількість опублікованих робіт. Передусім про нього належить говорити як про Людину, талант якої і систематична праця створили визначного вченого і вихователя багатьох поколінь. Завдяки ерудиції, мудрості, таланту дослідника він зробив великий вклад до скарбниці польської науки та шкільництва різних рівнів, а також до багатьох галузей суспільного життя»⁴. Ми повною мірою погоджуємося з таким філософсько-педагогічним висновком тих науковців, які дуже добре знають З. Вятровського у різних вимірах - науково-професійних і загальнолюдських.

Глибокою сердечністю і щирістю пронизані слова, адресовані мудрому Вчителю: «Ця людина навчила нас бачити навколишній світ у всій його різноманітності. Професор був і залишається натхненником багатьох наукових починань; він спонукає до пошуку і дослідження важливих проблем, виявляючи наполегливість у їх реалізації. Вимогливість передусім до себе, а також до своїх учнів, друзів і співробітників, нетерпимість до ліні, висока моральність і етичне ставлення - то найважливіші риси Професора. Завдяки цьому, а також великим знанням, працьовитості, винятковим організаційним вмінням, а також відданості науці і шкільництву він став відомим у Польщі та поза її межами як талановитий вчений-педагог»⁵.

³ Зигмунт Вятровський. Доктор HONORIS CAUSA Академії педагогічних наук України / за ред. Н.Г. Ничкало, І.А. Зязюна. - Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. С. 11.

⁴ Там само С. 13-14.

⁵ Там само С. 14-15.

Українські науковці також переконані в тому, що «авторитет Професора є надзвичайним». Це велике щастя і висока честь належати до тих, кого він вважає своїми учнями і друзями. Це дійсно «радість з ним співпрацювати, у нього вчитися, набиратися знань і мудрості»⁶.

Енцикліка «*Laborem Exercens*» - духовне джерело наукових пошуків з педагогіки праці

Не раз і в мене особисто, і в моїх польських та українських колег виникало таке питання: звідки у Зигмунта Вятровського джерело натхнення до багатолітнього дослідження проблем педагогіки праці? Відповідь дістала у 2009 р., коли звернулася до Професора з проханням написати статтю до книги «*Semper in Altum. Zawsze wzwyż*», що готувалася до друку в Замісцевому відділі наук про суспільство в Стальовій Волі Католицького Люблінського університету імені Яна Павла II. Це видання присвячувалося 90-ій річниці уродин великого поляка Яна Павла II - першого в історії Ватикану поляка, який був обраний Папою Римським. Зигмунт Вятровський уважно вислухав мою пропозицію і відразу ж відповів: «Обов'язково напишу про енцикліку «*Laborem Exercens*». Бо її творець - свята Людина Кароль Войтила - Ян Павло II». Через місяць, як ми і домовлялись, Професор надіслав статтю «*Laborem exercens - wuznacznikiem współczesnej wiedzy o pracy czlowieka*».

Безумовно, усі 862 сторінки книги «*Semper in Altum. Zawsze wzwyż*» написані з глибокою любов'ю із щирим почуттям вдячності Папі Римському за його велетенську духовну працю для людства, для кожної людини. Водночас не можу не зазначити, що стаття З. Вятровського вразила мене мудрістю, відточеністю думок й критичністю щодо «*wizjonerów*» з деяких країн Європи, а також із Сполучених Штатів Америки, які пропагують положення «про вимирання праці та її відривання від людини»⁷.

Професор висловлює свою незгоду з такими сумнівними передбаченнями щодо людської праці. Він протиставляє їм свою оптимістичну тезу, викладену в статті «*Praca czlowieka - watpliwosci, nieporozumienia i realia*». «Знання і праця стають "сьогодні", а тим більше в недалекому майбутньому, домінуючими ознаками цивілізаційного розвитку, в тому числі, й понад усе - розвитку людини та її "суспільства"»⁸.

⁶ Там само С. 16.

⁷ *Semper in Altum. Zawsze wzwyż*, ks. prof, dr hab. Jan Zimny, prof, dr hab. Nella Nyczkało (red.), Stalowa Wola: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II 2010, s. 613-618.

⁸ Z. Wiatrowski, *Praca czlowieka - watpliwosci, nieporozumienia i realia*, [w:] „Pedagogika Pracy” 2004, nr 45.

У «СВІТІ ПРАЦІ» ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

На основі міждисциплінарного підходу вчений аналізує праці Кардинала Стефана Вишинського «Duch pracy ludzkiej. Mysli o wartosci pracy», а також Енцикліку Яна Павла II «Laborem exercens», написану в 1981 р. Професор виокремлює три надзвичайно важливі положення:

- Праця є засадничим виміром існування людини на землі;
- Праця, що розуміється як системна діяльність, тобто така, яка бере початок із людської суб'єктності, спрямована на зовнішню суб'єктність, закладає своєрідне панування людини на землі;
- Тому людина має творити землю, собі підпорядковану, має над нею панувати..., бути здібною до планової і цілеспрямованої діяльності, здібною до свого становлення і своєї самореалізації. Тоді людина як особа є суб'єктом праці. Як особа вона працює, виконує різні обов'язки в процесі праці, а всі вони, без огляду на їх характер, мають служити перетворенню людства на реальність, здійснення особистого покликання, котре їй властиве з позиції людства⁹.

Професор наголошує, що «...людську працю необхідно бачити в подвійному вимірі - індивідуальному і суспільному. Праця є не лише особистою, але й суспільною справою людини. В нашій праці, завдяки їй та з її допомогою доходимо до достатку, добробуту, національного багатства, а також до суспільного добра»¹⁰.

Як добре відомо, Ян Павло II досить часто звертався до проблеми праці людини у багатьох своїх працях, промовах, виступах під час зустрічей з різними категоріями людей усього світу. З. Вятровський високо оцінює його промову, виголошену на 68-й сесії Міжнародної організації праці в Женеві 5 червня 1982 р. «Праця не лише несе прапор людини, а в праці людина відкриває сенс своєї екзистенції: у будь-якій праці розуміється як людська діяльність, без врахування її конкретного характеру та обставин, в яких відбувається ця діяльність»¹¹. Аналізуючи це положення, обґрунтоване Папою Римським Яном Павлом II, Професор привертає увагу до духовного, морально-етичного виховання людини в процесі праці, підготовки молоді до самостійної трудової діяльності, професійного виховання різних категорій населення. Цілком слушно вчений наголошує, що «знання і праця стають "сьогодні", і тим більше в недалекому майбутньому домінуючими показниками цивілізаційного розвитку й передусім - розвитку людини та її суспільства»¹².

⁹ *Semper in Altum...*, dz. cyt., s. 614-615.

¹⁰ Z. Wiatrowski, *Podstawy pedagogiki pracy*, wyd. 4 zm., Bydgoszcz: Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego 2005.

¹¹ *Semper in Altum...*, dz. cyt., s. 617.

¹² Там само. S. 618.

Методологічні пошуки

Сучасна методологія науки розглядається філософами як розгалужена система наукового знання, що органічно поєднує філософські та загальнонаукові аспекти. Дослідники виділяють міждисциплінарні методологічні системи. Їх головне завдання полягає в розробленні й обґрунтуванні загальнонаукового концептуального й інструментального апарату для розв'язання споріднених проблем в різних науках (природничих і соціогуманітарних)¹³.

Академік АПН України С.У. Гончаренко (1928-2013 рр.) розглядав методологію як сукупність прийомів дослідження, що застосовується в якійсь науці, а також як вчення про методи пізнання і перетворення дійсності. В «Українському педагогічному словнику» він зазначав, що розрізняють такі її види: часткову методологію (як сукупність методів у кожній конкретній науці); загальну методологію (як сукупність більш загальних методів - наприклад, методи педагогіки є одночасно її методами, а також загальною методологією для часткових дидактик, школознавства); філософську методологію (як систему діалектичних методів, що є найзагальнішими і діють на всьому полі наукового пізнання, конкретизуючись і через загальнонаукову і через часткову методологію)¹⁴.

Аналізуючи праці українських і польських дослідників, не можна не помітити подібність підходів до розгляду складного комплексу питань щодо методології наук (В. Шинкарук, В. Кремень, Я. Штумський, Є. Апанович та інші). Як наголошує Є. Апанович, «методологію наук можна розуміти в двох значеннях. В той же час у прагматичному значенні її належить прийняти як науку про методи наукової діяльності і застосування дослідницьких процедур. У значенні непрагматичному - як науку про елементи і структуру систем наук, тобто про продукти (витвори) науки у вигляді структури, тез, понять, тверджень, понять, теорій і наукових прав»¹⁵. Зрозуміло, що такий підхід уможливує виявлення закономірних взаємозв'язків загальної і часткових методологій.

На нашу думку, глибоко обґрунтованим є висновок відомого польського методолога С. Пальки (S. Palka) щодо методології педагогіки: «Методологія педагогіки є складовою методології наук, або, інакше говорячи, являє собою використання методології наук в галузі педагогіки. Методологія наук є метанаукою - наукою про науку, що розвивається

¹³ Йолон П. Методологія // Філософський енциклопедичний словник / Національна Академія наук України. Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди. - Київ: Абрис. - 2002. - С. 375-376.

¹⁴ Гончаренко С. Український педагогічний словник. - Київ: Либідь. - 1997. - С. 207.

¹⁵ J. Apanowicz, *Metodologia nauk*, Toruń 2003, s. 10.

у взаємозв'язку з логікою, теорією пізнання, філософією науки, наукознавством, історією, психологією, соціологією науки. Це наука про методи наукової діяльності за трьома напрямками:

- наукових досліджень:
- творення наукових систем, понять, прав, теорії, що пов'язано з описуванням, з'ясуванням, класифікацією, визначенням критеріїв, обґрунтуванням тверджень, прогнозуванням, закріпленням, відображенням наукових досягнень;
- узагальнення визначення, закріплення результатів досліджень в усній, писемній та образній (модельній) формах» 16.

Враховуючи, що «педагогіка є емпіричною наукою, самостійною з виокремленим власним полем пізнання, але такою, що творчо використовує доробок споріднених наук»¹⁷, вона є водночас наукою теоретичною і практичною (можливості практичного застосування теоретичних знань свідчать про її суспільну цінність); також є наукою, що має риси дисципліни природничої (суспільної) і гуманістичної, що підтверджується специфікою фактів, явищ і педагогічних процесів. У сучасних умовах панує традиційний погляд, що фундаментальними педагогічними науками є загальна педагогіка, теорія виховання, загальна дидактика, історія виховання і педагогічної думки.

До цього додамо і такий важливий висновок С. Пальки: «Формування (творення) наукових систем педагогіки у вигляді теорій, течій, напрямів, наукових шкіл, що пов'язано із застосуванням чітко окресленого значення понять (термінології педагогічної), вірогідністю педагогічних детерміністичних і кореляційних, однозначних і статистичних даних.

Об'єктивно існують різні рівні методології. Звернемося до чотирьох рівнів, визначених дослідниками на основі узагальнення результатів вивчення вітчизняних і зарубіжних літературних джерел.

1. **Філософська методологія:** різні філософські системи і будь-яке цілісне філософське знання, у т. ч. принципи пізнання і категоріальний склад науки, а також найфундаментальніші передумови та орієнтири змістовної діяльності.

2. **Загальнонаукова методологія:** загальнонаукові принципи і форми дослідження, способи пізнання явищ об'єктивної дійсності; як змістові загальнонаукові концепції, так і формальні розробки й теорії, пов'язані з розв'язанням широкого кола методологічних завдань.

¹⁶ *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, X. III, Warszawa: Wydawnictwo Akademiczne 2004, в. 209-210.

¹⁷ Там само. Б. 210.

3. **Конкретно-наукова або спеціальна методологія:** сукупність відповідних принципів, методів, прийомів дослідження і процедур, що застосовуються в тій чи іншій науці чи окремій науковій дисципліні (фізика, хімія, соціологія, психологія тощо); виробляє також нормативи і приписи, методи і методики чітко упредметненої науково-дослідної діяльності¹⁸.

4. **Конкретно-тематична або спеціалізована методологія:** методика і техніка дослідження з окремої теми чи проблеми, тобто набір методик і процедур, що забезпечує отримання одноманітного і достовірного емпіричного матеріалу та його первинну переробку після котрої він може долучатися до масиву наявного знання¹⁹.

Незаперечним, на нашу думку, є те, що різні рівні організації методології не існують у чистому вигляді. Вони тісно взаємопов'язані й органічно взаємозумовлені. Безумовно, вони впливають на структуру і процес будь-якого дослідження, в т.ч. й педагогічного²⁰.

Методологічні пошуки Професора ґрунтуються на філософській методології, загальнонауковій методології, конкретно-науковій або спеціальній методології, конкретно-тематичній або спеціалізованій методології. Такий підход позначається на змісті його монографічних і науково-методичних праць, підручників і навчальних посібників, а також збірників наукових праць, підготовлених за його ініціативою й виданих за його редакцією. До цього додамо: підручник «Педагогіка праці» (чотири видання) високо оцінений професором Т.В. Швацьким й сотнями, а, можливо, й тисячами його учнів, а нині - педагогів праці. На нашу думку, цей підручник - методологічно обґрунтована скарбниця міждисциплінарного знання про працю людини й водночас - науково-педагогічна поема про людську працю.

Професор глибоко осмислює минуле, виявляє причини негативних явищ у розвитку освіти і педагогічної науки, вивчає й аналізує міжнародні тенденції та їх взаємовпливи. Такі особливості притаманні його науковим працям, зокрема написаним разом із своїм Вчителем - Нестором польської педагогіки - професором Т. Новацьким (наприклад, «Pedagogika prasy na przełomie wieków XX i XXI», «Рчоспїк Рео^^їсгпу», 1995,1.18).

Цінним методологічним джерелом для молодих і для зрілих науковців є праця Професора «**ІЯО\УЕ** аксепїу \у ресїадодїсе прасу - \у копїеквсїе

¹⁸ Путеводитель по методологии организации руководства и управления: Хрестоматия по работам Г.П. Щедровицкого. - Москва: Дело, 2003. - С. 93-94.

¹⁹ Фурман А. Идея профессионального методологического: Монография. Идея профессионального методологического. - Ялта-Тернополь: «Економічна думка», 2008. - С. 69.

²⁰ Путеводитель по методологии организации руководства и управления: Хрестоматия по работам Г.П. Щедровицкого. - М.: Дело, 2003. - С. 93-94.

У «СВІТІ ПРАЦІ» ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

trendów XXI wieku», підготовлена до 50-річчя Комітету педагогічних наук Польської академії наук. Вчений аналізує актуальні проблеми педагогіки праці та перспективи її розвитку, висловлює міркування щодо «інформаційної цивілізації інформаційного суспільства», зростання ролі науки та інновацій в суспільстві майбутнього.

Обґрунтовуючи нові напрями в розвитку педагогіки праці, зумовлені цивілізаційним розвитком Польщі в Європейському Союзі, вчений надає великого значення врахуванню зміни характеру праці в контексті технологічної революції, що впливає на зростання попиту на кваліфіковану працю. Водночас він привертає увагу до інтенсивної появи й утвердження нових професій, що зумовлено швидкою «дезактуалізацією знання і кваліфікації». Звертаючись до результатів досліджень Т.В. Новацького і С.М. Квятковського, він прогнозує стрімке зростання значення кваліфікації та якості людського чинника. З урахуванням цього він наголошує на винятковій важливості обґрунтування сутності понять, пов'язаних з професійними кваліфікаціями та компетенціями, окремо спиняючись на дискусійності понять «диплом» і «кваліфікація». Аналізуючи досвід Федерального інституту професійного навчання Німеччини, З. Вятровський позитивно оцінює тлумачення поняття «здатність до працевлаштування», що увійшло у науковий і практичний обіг на початку ХХІ століття»²¹.

Незаперечне методологічне значення мають обґрунтовані З. Вятровським положення щодо інтеграції в педагогічних науках, а також щодо впливу глобалізаційних процесів на педагогіку та освіту. Вчений досліджує актуальні наукознавчі проблеми, аналізує генезу і сучасні смисли категорій, спеціалізації, інтеграції та глобалізації. Він розмірковує над взаємозалежностями між цими поняттями, котрі, на перший погляд, справляють враження суперечливих і навіть таких, що виключають одне одного. Професор звертається до проблем сучасної філософії освіти й спонукає до об'єднання зусиль представників різних галузей наукового знання з метою здійснення теоретико-методологічних досліджень»²².

Вважаємо за доцільне підкреслити високий методологічний рівень публікацій З. Вятровського. Він дуже ретельно і відповідально ставиться до підготовки публікацій до збірників наукових статей, виданих до останніх українсько/польських - польсько/українських наукових фору-

²¹ Z. Wiatrowski, *Nowe akcenty w pedagogice pracy - w kontekście trendów XXI wieku*, [w:] *Nauki pedagogiczne w Polsce*, Krakow 2004, s. 138-152.

²² Ничкало Н.Г. Філософія освіти і педагогіка праці в науковій діяльності професора Зигмунта Вятровського // Зигмунт Вятровський. Доктор HONORIS CAUSA Академії педагогічних наук України / за ред. Н.Г. Ничкало, І.А. Зязюна. - Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. С. 39.

мів. До IV форуму «Розвиток педагогічних наук в Україні і Польщі на початку XXI століття», що відбувся в травні 2011 р. в Черкасах, Професор підготував статтю «Tendencje specjalizacyjne, integracyjne i globalizacyjne w naukach pedagogicznych w Polsce»²³. Аналізуючи проблемні напрями соціальної педагогіки, педагогіки праці та андрагогіки, Професор виокремлює 7 основних дослідницьких полей для цих педагогічних дисциплін, які тісно взаємопов'язані.

До V наукового форуму, що відбувся у вересні 2013 р. у Кракові, він підготував статтю «Wieloprotblemowy i wieloaspektowy wymiar interdyscyplinarnosci pedagogiki wspolczesnej i jej subdyscyplin»²⁴, в якій поглиблює методологічні положення щодо спеціалізації, інтеграції та глобалізації. Вчений ґрунтовно аналізує: традиційний вимір інтердисциплінарності думки і педагогічних пошуків щодо педагогіки як наукової дисципліни; основні напрями та ознаки змін у сучасних напрямках наукового знання; науки про працю і дорослу людину як напрями інтегрування знання педагогів праці та андрагогів в інтердисциплінарному контексті; сучасний вимір інтердисциплінарності педагогічних наук - рефлексія з думкою про майбутнє; інтеграція в науках педагогічних. Ці та інші аспекти, методологічно обґрунтовані видатним польським вченим, на нашу думку, мають прогностичне значення.

До VI наукового форуму «Освіта для сучасності» («Edukacja dla wspólnosci») Професор підготував статтю «Idealny wychowania - szczególnie akcentowane i upowszechniane w okresie przelomu wieków (XX i XXI) w Polsce»²⁵, в якій продовжив свої методологічні роздуми щодо сучасного виховання як предмета постійної дискусії, польських традицій, а також проблеми ідеалу виховання у польській реальності в першій декаді XXI століття. Вчений обґрунтовує підхід в системі «людина - громадянин - працівник» в авторській версії «реальної європейської пластичної інтеграції», а також пропонує своє прогностичне бачення з цього надзвичайно важливого напрямку.

У збірнику наукових праць «Edukacja dla przyszłości w perspektywie orientacji na rynek pracy. Debaty, szkice, refleksje polsko-ukraińskie», виданого до VII наукового форуму, що відбувся у вересні 2017 р. в Бидгощі,

²³ Розвиток педагогічних наук в Україні і Польщі на початку XXI століття: зб. наук. пр. - Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2011. - С. 70-81.

²⁴ Z. Wiatrowski, *Wieloprotblemowy i wieloaspektowy wymiar interdyscyplinarnosci pedagogiki wspolczesnej i jej subdyscyplin*, [w:] *Zbiór poświęcony V Forum Polsko-Ukraińskiemu*, pod redakcją Z. Szaroty i F. Szloska, Warszawa-Kraków-Radom 2013, s. 64-78.

²⁵ Z. Wiatrowski, *Idealy wychowania - szczególnie akcentowane i upowszechniane w okresie przelomu wieków (XX i XXI) w Polsce*, [w:] *Освіта для сучасності = Edukacja dla wspólnosci*: зб. наук. пр.: у 2 т. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. - Т. 1. - 662 с. С. 38-49.

У «СВІТІ ПРАЦІ» ВІРОДОВЖ ЖИТТЯ

опубліковано статтю Професора «Wiedza i praca jako strategiczne wyznaczniki edukacji w XXI wieku»²⁶. Важливе методологічне і стратегічне значення мають запропоновані ознаки освіти у XXI столітті та обґрунтовані положення, творчо втілені в змісті тези «edukacja catozyciowa, nieustajaca i ustawiczna oraz instrumentalna i bezinteresowna».

* * *

Почесному доктору Національної академії педагогічних наук України, професору звичайному, доктору хабілітованому, видатному польському вченому Зигмунту Вятровському притаманні надзвичайно важливі риси: постійні наукові пошуки, творчий неспокій, інноваційність, критичне ставлення до одержаних результатів, розуміння нових загроз і зрослих потреб ринку праці, турбота про підготовку нової генерації науковців-педагогів, методологічно обґрунтоване й сміливе прогнозування розвитку педагогіки праці як субдисципліни педагогічної науки.

Semper in Altum. Zawsze wzwyż, дорогий наш пане Професоре! Нехай це улюблене гасло святого Яна Павла II зміцнює ваші духовні й фізичні сили для подальшого добротворення, «копання криниці педагогіки праці» й збагачення наукової скарбниці XXI століття.

²⁶ Z. Wiatrowski, *Wiedza i praca jako strategiczne wyznaczniki edukacji w XXI wieku*, [w:] *Edukacja dla przyszłości w perspektywie orientacji na rynek pracy. Debaty, szkice, refleksje polsko-ukraiński*, Ryszard Gerlach, Renata Tomaszewska-Lipiec (red.), Bydgoszcz 2017, s. 41–52.